

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІНСТИТУЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Турбулентний простір, у якому сьогодні функціонують заклади вищої освіти, змушує змінювати підходи до освітньо-наукового менеджменту, орієнтуючись на їх прогресивно-ціннісні засади, на відміну від підходів, запроваджених нормативно-командною системою управління в освітній галузі, які тепер є чинниками загроз безпеці освітнього середовища.

Закон України «Про освіту» визначає безпечне освітнє середовище як сукупність умов у закладі освіти, що «унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та / або моральної шкоди», у тому числі внаслідок «приниження честі, гідності, ділової репутації, зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей» тощо [1].

Масштаб геостратегічних завдань передбачає кардинальні зміни у розвитку національної освіти, яка покликана сприяти набуттю здобувачами вищої освіти життєво важливих компетентностей. У сучасних умовах важливого значення набуває гармонійний розвиток конкурентоспроможної творчої особистості. Цілком закономірно, що перед дослідниками та науковцями постає питання пошуку ефективних прийомів, методів і засобів удосконалення професійних якостей майбутніх фахівців шляхом удосконалення та оптимізації їх компетентностей [2, с.117].

Як суб'єкт господарювання і організація, що займається дослідженням та поширенням знань, керуючись базовими положеннями ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги» («Quality management systems – Requirements») [3], закладу вищої освіти необхідно:

а) визначити знання, які необхідні для функціонування необхідних процесів на предмет досягнення відповідності послуг належним критеріям якості;

б) забезпечити актуалізацію та доступність знань у потрібному обсязі для досягнення цілей організаційного розвитку;

в) виражати готовність реагувати на зміни, враховуючи поточні знання, можливості отримання додаткових знань і готовність до їх необхідного оновлення;

г) сформувати безпечне освітнє середовище на ціннісно-орієнтованих засадах освітньо-наукового менеджменту;

д) здійснювати безперервне керівництво знаннями – складний, багатогранний, творчий процес управлінської діяльності з високим ступенем інтелектуалізації праці.

Сучасне безпечне освітнє середовище формується з урахуванням суспільних запитів на академічну добродесність під впливом інтеграційних та глобалізаційних процесів в освітній сфері, чинників конкуренції між закладами вищої освіти. Потреби учасників освітнього процесу та засоби їх реалізації значно змінилися в епоху знань. Зокрема, з'явилися нові форми суперництва науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти, змінився склад і принципи роботи регуляторів ринку освітніх послуг.

Крім того, сучасні заклади вищої освіти України функціонують в умовах нестабільного зовнішнього середовища, спричиненого воєнною агресією росії, пандемією Covid-19, трансформаціями, які є похідними змін суспільного розвитку, міграційних, демографічних, соціальних процесів, технологічних зрушень, інтелектуалізації цифрових комунікації тощо. Відповідно зміни, з якими стикаються сучасні заклади вищої освіти, є підставою для аналізу академічної добродесності як суспільної цінності й інструменту парадигмальних зрушень в освітньому середовищі.

Добродесність є суспільним надбанням, що відповідно до рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку, означає послідовне узгодження та дотримання спільних етичних цінностей, принципів і норм [4].

На нашу думку, для гарантування безпечного освітнього середовища в закладі вищої освіти мають функціонувати чіткі інституційні норми для учасників освітнього процесу, що містять стандарти, процедури, механізм реалізації та систему забезпечення академічної добродесності.

Результати порівняння зацікавленості користувачів мережі інтернет на основі пошукових запитів «академічна добродесність» та «плагіат» у глобальній пошуковій системі Google за період 2012-2022 рр. ілюструє рис. 1.

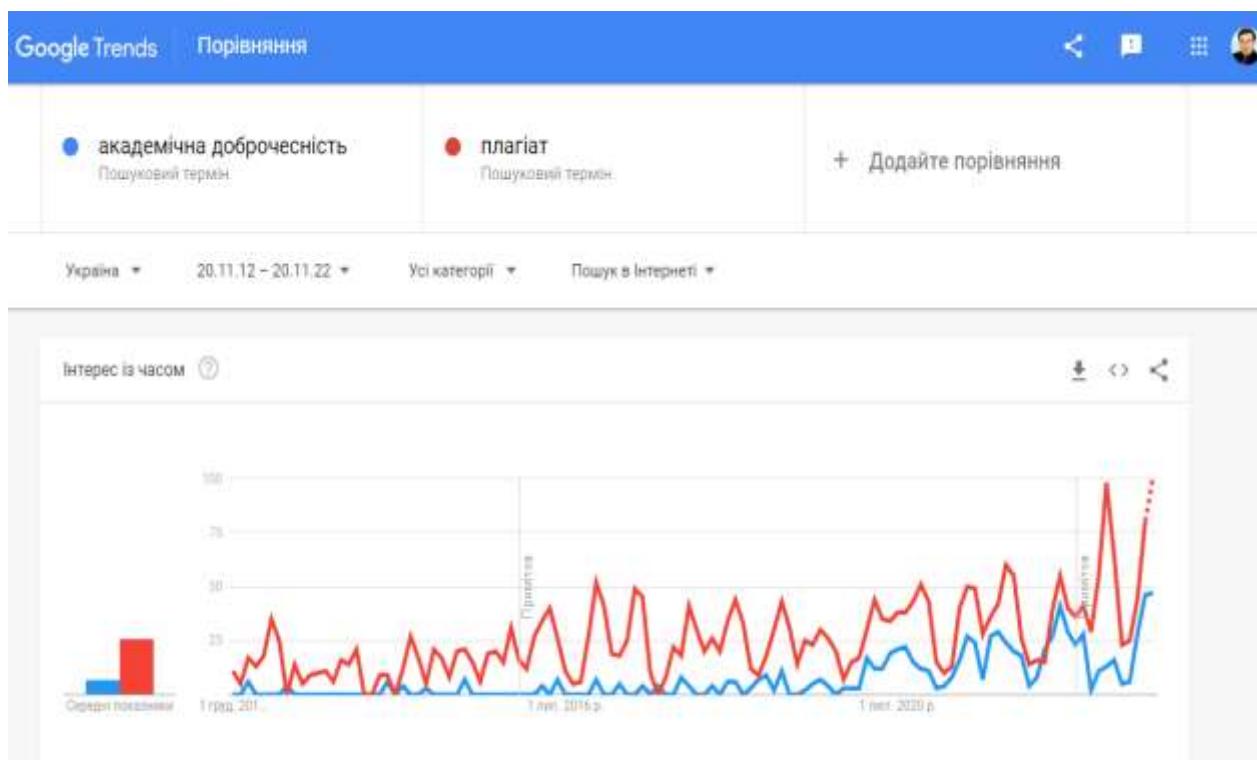

Рисунок 1 - Зацікавленість користувачів інтернет-мережі пошуковими термінами «академічна доброчесність» та «плагіат»

Джерело: діаграма побудована з використанням сервісу Google Trends (URL: <https://cutt.ly/w1Ty30x>).

Академічну доброчесність необхідно впроваджувати і поширювати на всіх рівнях освітньо-наукового менеджменту як інституційну цінність, усталену норму функціонування університетської спільноти, інтегрувати її у внутрішню культуру якості.

Заради формування безпечного освітнього середовища заклади вищої освіти у жодному разі не повинні толерувати окремі випадки і системні прояви академічної недоброчесності.

Менеджерам закладів вищої освіти необхідно цілеспрямовано вести системну політику, здійснювати тиск і практикувати розробку системних технологічних рішень, створювати інституційне середовище для супротиву порушенням академічної доброчесності.

Література:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII: станом на 24 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Umantsiv Yu. M., Humeniuk V. V., Kravchuk O. O. Formation of the economic component of professional intellect of future lawyers: a competence vector. *ECONOMIC THEORY AND LAW*. 2021. Vol. 4, no. 47. P. 116–129. URL: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2021-47-4-116> (date of access: 20.11.2022).
3. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги. Чинний від 2016-07-01. Вид. офіц. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=64013 (дата звернення: 20.11.2022).
4. OECD Recommendation on Public Integrity. Paris : OECD database of legal instruments, 2017. 16 p.